

סיפורו של צילום

המשרד עוטר במספר רב של צילומים פרי עמלם של ידידיי אסף סולומון ומשה שטאובר אחת לתקופה אספר את הסיפור מאחורי הצילום.
אזהרה למי שלא אוהב היסטוריה או ידע כללי זה הזמן לעזוב כי מכאן תתחיל החפירה

ונתחיל בצילום המעטר את הכניסה

לנוסע בכביש 90, מעט מצפון לכניסה ליריחו, נראית הדרך המובילה מזרחה עלובה ונטושה. אין כל סימן המעיד על חשיבות האתר שאליו מובילה הדרך. שום רמז כיצד במשך מספר ימים מועט בשנה מתעורר אתר זה באופן קיצוני מתרדמה עמוקה לפעילות, עד לכדי אקסטזה של ממש.

האתר נמצא על אחד מפיתולי נהר הירדן. בפיתול זה רחוק מאוד הירדן מלהראות כנהר, ויותר דומה הוא לתעלה רדודה הניתנת לחציה רגלית – ואכן במשך שנים שימש המקום כמעבר. למרות שלאורך ולרוחב התנ"ך מוזכרים לא מעט אירועים שקרו כאן, הדבר שהוציא את שם המקום למרחקים הוא דווקא האזכור של אירוע טבילת ישו על ידי יוחנן במקום, המציב את האתר כשני בחשיבותו לעולם הנוצרי לאחר ירושלים.

כל שנה, ב-18 בינואר, מגיעים לכאן כ-20,000 צליינים אורתודוקסים מיוון, תורכיה, אתיופיה, מצרים ועוד. הם מגיעים לחגוג את חג ההתגלות, או בשמו הלועזי "חג האפיפניה". הירידה ההמונית בבוקר החג אל הירדן מרשימה וססגונית

קאסר אל-יהוד

מתחם קדושה זה שעל נהר הירדן מקדש על פי המסורת הנוצרית שלושה אירועים הקשורים לתנ"ך ולברית החדשה.

האירוע הראשון – מסורת אתר הטבילה

כאן על פי המסורת הטביל יוחנן את ישו. בברית החדשה מצוין כי אירוע זה היה "הלידה הרוחנית" של ישו, בניגוד ללידה הגשמית שארעה בבית לחם. על כן, אתר הטבילה הינו אתר בעל חשיבות רבה ביותר בעולם הנוצרי, ונחשב כשלישי בקדושתו לעולם הנוצרי לאחר כנסיית המולד בבית לחם וכנסיית הקבר בירושלים.

ההטבלה המפורסמת, ורמז למיקומה, נכתבו בברית החדשה בגרסת האוונגליונים לוקאס ומתי: "אזתה עת, בימי הפהנים הגדולים חנן וקפא, היה דבר אלהים אל יוחנן בן זכריה במדבר. הלה יוחנן בכל פנה הירדן והכריז את טבילת התשובה לסליחת חטאים" (לוקאס, ג', 2). מדובר באתר לאורך נהר הירדן ובקרבת יריחו, תיאור המתאים לאתר זה. גרסתו של יוחנן מזכירה שם של מקום או אתר לא ידוע בשם "בית עניה": "כל זה קרה בבית עניה מעבר לירדן, במקום שהיה יוחנן מטביל" (יוחנן, א', 28). לפי הכתוב, מדובר ב"בית אניה" ששימשה למעבר בתקופה ההיא. שני אזכורים אלה מתאימים לאזור זה של קאסר אל-יהוד, שכן ממזרח ליריחו ישנו גם בימינו מעבר לירדן מארץ ישראל. בנוסף קיים ממזרח ליריחו, בצידו הירדני של הנהר, אתר היסטורי הידוע בשמו "אל מעטס" = "ההטבלה", שכנראה זוהה כבר בתקופה הביזנטית (המאה ה-4 לספירה) כאתר הטבלתו של ישו ע"י יוחנן.

אחת לשנה, בין ה-17 ל-19 בינואר, חוגגות במקום זה העדות הנוצריות המזרחיות את "טקס האפיפניה", טקס ההתגלות. החג מסמל שני אירועים נוצריים חשובים בחייו של ישו מנצרת: האחד הוא ביקורם של שלושת החכמים שביקרו בבית לחם במהלך הולדתו של ישו והכירו בהתגלותו של המשיח, והשני, הנחגג בנהר הירדן, יום הטבלתו של ישו בידי יוחנן המטביל.

בברית החדשה מתואר סיפור ההטבלה במספר גרסאות. בבשורה על פי מתי, ג', 16-17, נכתב: "ויהי כאשר נטבל ישוע וימהר יעל מן השמים והנה השמים נפתחו לו וירא את רוח אלהים יורדת כיונה ונקה עליו: והנה קול מן השמים אומר זה בני ידי אקרציתי בו".

הירידה ההמונית בבוקר החג אל הירדן מרשימה וססגונית ושווה ביקור. נזירים אתיופים לבושים במדים המסורתיים, מלווים באלפי צליינים אתיופים היורדים לכיוון הנהר תוך שירה וריקודים לקול הלמות התופים. מיד אחריהם יורדת השיירה הראשית בתהלוכה מרובת ניגון חלילים, בתופים ובשירה, ובראשה הפטריארך היווני-אורתודוכסי מלווה בנזירים ועשרות צעירים – מחזה מרהיב ביותר.

מרתק לראות כאן את נהר הירדן במיטבו – מים זורמים וצמחייה עבותה משני צדיו. אלפי הצליינים בצד הישראלי צופים ממרחק כמה עשרות מטרים בטקס הטבילה המסורתי. לפתע מגיע הפטריארך עם מלוויו ומחזיק ענפי דקל. בהגיעו אל גדת הירדן נשמעים פעמוני הכנסייה שבצדו הירדני של הנהר. הפטריארך משחרר בזו אחר זו שלוש יונים צחורות, המסמלות את הגעת היונה אחרי הטבלתו של ישו, והקהל עונה בשירה במספר קולות ושפות – יוונית, רוסית, ואף רומנית.

"ארץ המנזרים"

בצדו המערבי-ישראלי של עמק הירדן, אזור המכונה "ארץ המנזרים", ישנם שרידים של קאפלות וכנסיות נוצריות רבות שננטשו עם השנים. כבר בתקופה הביזנטית הוקמו בסמוך למקום הטבילה כנסיות ומנזרים שנועדו להנציח את מקום הטבילה. כאשר תנאי העלייה לרגל נעשו קשים, בעיקר תחת השלטון המוסלמי, הפכו המנזרים למקומות אכסון והגנה לצליינים. אולם, כאשר הצטמצם נהג הטבילה לכנסיה המזרחית, והשלטונות התורכים העניקו את חסותם למסעות עולי הרגל לירדן ולטקסי הטבילה בו, לא היה עוד צורך במנזרים הללו בהם היו תנאי המחיה קשים. כתוצאה מכך ננטשו המנזרים בהדרגה.

בתקופת המנדט הבריטי, עם התחדשות תנאי הביטחון באזור וכניסת המעצמות לארץ, התחדשה התיירות ליריחו ולאתר הטבילה. כתוצאה מכך נבנו מנזרים חדשים במקום.

מדרום לאתר הטבילה, לאורך כ-1.5 ק"מ פזורים שרידי כנסיות, קפלות ומנזרים. בשנת 1965 אירעה במקום רעידת אדמה חזקה שפגעה בחלק ממבנים אלו. מאוחר יותר במהלך שנות ה-70 מוקש האזור בידי צה"ל בשל חדירות מחבלים מהאזור ("ארץ המרדפים").

צילום : אסף סולומון

האירוע השני – מקום חצייתם של בני ישראל את הירדן

מקור השם "קאסר אל-יהוד" הינו "מבצר היהודים". על פי המסורת, ממש כאן חצה יהושוע בן נון את הירדן, ריגל בארץ, ראה כי טוב, שב אל העם ובראש צבא גדול עלה על יריחו וכבשה: "וּכְבוֹא נִשְׂאֵי הָאָרֶץ, עַד-הַיַּרְדֵּן, וְרָגְלֵי הַפְּהַנִּים נִשְׂאֵי הָאָרֶץ, נִטְבְּלוּ בַקֶּצֶה הַמַּיִם; וְהַיַּרְדֵּן, מָלֵא עַל-כָּל-גְּדוֹתָיו, כָּל, יְמֵי קִצְרֵוֹ. וַיַּעֲמְדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדִּים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֶד-אָחָד, הַרְחֵק מְאֹד בְּאֵדָם (מֵאֵדָם) הַעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן, וְהַיַּרְדִּים עַל יָם הַעֲרָבָה יָם-הַמֶּלַח, תָּמּוּ נִכְרְתוּ; וְהָעָם עָבְרוּ, נֶגֶד יְרִיחוֹ. וַיַּעֲמְדוּ הַפְּהַנִּים נִשְׂאֵי הָאָרֶץ בְּרִית-יְהוָה בְּחֶרֶבָה, בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן--הַכֵּן; וְכָל-יִשְׂרָאֵל, עָבְרִים בְּחֶרֶבָה, עַד אֲשֶׁר-תָּמוּ כָל-הַגּוֹי, לַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן" (יהושוע, ג', ט"ו-י"ז). זהו היה הצעד הראשון לקראת התיישבות הקבע בארץ המובטחת.

גרסה נוספת אומרת כי מקור השם הוא "קצר" אל-יהוד, כלומר "שבירת" היהודים – ע"ש שבירת המים. כמוזכר לעיל בספר יהושוע המים "נכרתו", כלומר נשברו. ספר יהושוע מתאר בצורה מרתקת את חציית בני ישראל אל הארץ המובטחת לאחר 40 שנים.

לאחר חציית הירדן מבצע יהושוע "וידוא מילה" לכל עם ישראל "בַּעַת הַיּוֹם, אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, עֲשֵׂה לָךְ, חֲרָבוֹת צָרִים; וְשׁוּב מִלְּאֵת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, שְׁנִית. וַיַּעַשׂ-לּוֹ יְהוֹשֻׁעַ, חֲרָבוֹת צָרִים; וַיִּמַּל אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֶל-גְּבַעַת הָעֵרְלוֹת. וְזֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר-מַל יְהוֹשֻׁעַ: כָּל-הָעָם הֵיבֵא מִמְּצָרִים הַזְּכָרִים כָּל אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה, מִתּוֹ בַמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ, בְּצִאתָם, מִמְּצָרִים. כִּי-מַלִּים הָיוּ, כָּל-הָעָם הַיִּצְאִים; וְכָל-הָעָם הַיִּלְדִּים בַּמִּדְבָּר בְּדֶרֶךְ, בְּצִאתָם מִמְּצָרִים--לֹא-מָלוּ." (יהושוע, ד', ב'-'ה'). כמתואר, העורלות שנערמו באתר רוכזו באתר שכונה בשם הלא כל כך אטרקטיבי "גבעת העורלות". הנצרות רואה בטבילה את

המקבילה לברית המילה של היהודים, ומיקומה של "גבעת העורלות" באזור זה תואמת את השקפתה הכללית כי הנצרות היא זו אשר משלימה, מגשימה, וממשיכה את היהדות.

האירוע השלישי – מקום פרידתו של אליהו הנביא מאלישע ועלייתו השמימה

האירוע הנוסף המיוחס למקום הוא פרידתו של אליהו מאלישע ועלייתו במרכבות האש השמימה: "ויקח אליהו את-אדָרְתוֹ וַיִּגְלֶם וַיִּכֶּה אֶת-הַמַּיִם, וַיִּחַצוּ הַנָּהָ וְהַנָּהָ; וַיַּעֲבְרוּ שְׁנֵיהֶם, בְּחַרְבָּה. וַיְהִי כְעֶבְרָם, וְאֵלֵיהוּ אָמַר אֶל-אֱלִישֶׁע שְׂאֵל מָה אֶעֱשֶׂה-לְךָ, בְּטָרְם, אֶלְקַח מֵעַמְּךָ; וַיֹּאמֶר אֱלִישֶׁע, וַיְהִי נָא פִי-שְׁנַיִם בְּרוּחֲךָ אֵלַי. וַיֹּאמֶר, הַקְּשִׁית לְשֹׁאֵל; אִם-תִּרְאֶה אֶתִי לְקַח מֵאִתְּךָ, יְהִי-לְךָ כֵן, וְאִם-אֵין, לֹא יְהִי. וַיְהִי, הַמָּה הַלְכִים הַלֹּךְ וְדַבֵּר, וְהִנֵּה רֶכֶב-אֲשׁ וְסוּסֵי אֲשׁ, וַיִּפְרְדוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם; וַיַּעַל, אֵלֵיהוּ, בְּסַעֲרָה, הַשָּׁמַיִם. וְאֱלִישֶׁע רָאָה, וְהוּא מְצַעֵק אֲבִי אֲבִי רֶכֶב יִשְׂרָאֵל וּפָרָשָׁיו, וְלֹא רָאָהוּ; עוֹד; וַיַּחֲזֵק, בְּבִגְדָיו, וַיִּקְרַעֵם, לְשָׁנַיִם קְרָעִים. וַיֵּרָם אֶת-אֲדָרְתוֹ אֵלֵיהוּ, אֲשֶׁר נִפְלָה מֵעַלְיוֹ; וַיֵּשֶׁב וַיַּעֲמֵד, עַל-שְׂפַת הַיַּרְדֵּן. וַיִּקַּח אֶת-אֲדָרְתוֹ אֵלֵיהוּ אֲשֶׁר-נִפְלָה מֵעַלְיוֹ, וַיִּכֶּה אֶת-הַמַּיִם, וַיִּחַצוּ הַנָּהָ וְהַנָּהָ, וַיַּעֲבֹר, אֱלִישֶׁע. וַיִּרְאֶהוּ בְּנֵי-הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר-בִּירִיחוֹ, מִנְּגֵד, וַיֹּאמְרוּ, נָחָה רֹחַ אֵלֵיהוּ עַל-אֱלִישֶׁע; וַיִּבְאוּ, לְקִרְאָתוֹ, וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ-לוֹ, אַרְצָה" (מלכים ב', פרק ב', ח'–ט"ו).

התיאור בספר מלכים מזכיר את מעבר הירדן, ואת "חרבה" הנוצרת מיד לאחר שאליהו מכה עם גלימתו על המים. עקב כך אין ספק שמפתה מאוד לזהות המקום ממש באותה הנקודה בה חצו בני ישראל את הירדן. במנזר "יוחנן המטביל" הנתוש שבקאסר אל-יהוד (בצד הישראלי) מצביעים על המקום בו עמדו אליהו הנביא ואלישע במעמד זה, ובצד הירדני ישנו אתר מסורתי מקביל המציין מקום אירוע זה. הנצרות מייחסת לאירוע היסטורי זה מעין הגשמה, שכן אליהו הנביא נתפס בנצרות יחד עם יוחנן המטביל כמי שבישרו על המשיח.

קישור לסרטון: [לחץ כאן](#)

זה הוא עד כאן

אבי הרטמן